

Schoolonder- steuningsprofiel primair speciaal onderwijs

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Algemene gegevens	4
Collectieve ambitie van Heliomare onderwijs	5
Basisondersteuning	6
Huidige leerlingpopulatie	6
Pedagogisch klimaat	7
Sociaal-emotionele- en cognitieve ontwikkeling.....	7
Organisatie speciaal onderwijs	8
Voorzieningen	9
De commissie van begeleiding	10
Dagelijkse hulp	10
Personele inzet.....	10
Extra ondersteuning	12
Arrangementen.....	12
Visie en ambitie passend onderwijs.....	12
Bijlage 1	15
Bijlage 2: Arrangementen.....	17

Inleiding

Dit **schoolondersteuningsprofiel primair speciaal onderwijs** informeert de inspectie en de verschillende samenwerkingsverbanden, onze partners, ouders en verwijzers binnen de samenwerkingsverbanden primair onderwijs over het ondersteuningsaanbod van de vier scholen die vallen onder de stichting Heliomare Onderwijs.

Dit schoolondersteuningsprofiel geeft in de eerste plaats antwoord op de vraag hoe Heliomare onderwijs kan voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling en op welke wijze. Het schoolondersteuningsprofiel beschrijft de mogelijkheden die Heliomare onderwijs heeft om bepaalde groepen leerlingen te ondersteunen op de eigen scholen, maar ook op de reguliere scholen.

Daarnaast vormt het de basis voor de communicatie met ouders en is het richtinggevend voor het professionaliserings-beleid van de school.

Bovenschools draagt dit schoolondersteuningsprofiel bij aan het proces in verschillende samenwerkingsverbanden gericht op afspraken over de basisondersteuning en het bepalen aan welk niveau van ondersteuning onze school binnen elk samenwerkingsverband kan voldoen.

Heliomare onderwijs heeft een apart schoolondersteuningsprofiel voor het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. Daarnaast publiceren we een beknopte versie voor ouders. Intern werken we het schoolondersteuningsprofiel in detail uit naar concreet aanbod voor onze leerlingen.

Wijk aan Zee, september 2014

Sido Silvijs,
algemeen directeur

Algemene gegevens

Centraal contact voor alle vestigingen:

Algemene directie Heliomare onderwijs

1949 EC Wijk aan Zee
Postbus 78, 1940 AB Beverwijk
Relweg 51, 1949 EC Wijk aan Zee
T 088 920 88 88
E info-onderwijs@heliomare.nl
www.heliomare.nl/onderwijs

Contact met de onderscheiden deelorganisaties en/of locaties:

Heliomare onderwijs
Relweg 51
1949 EC Wijk aan Zee
T: 088 920 82 55
E info-onderwijs@heliomare.nl
www.heliomareonderwijs.nl

Heliomare onderwijs Leerweg 3
Maerten van Heemskerckstraat 171,
1945 GE Beverwijk
T: 088 920 98 00
E info-onderwijs@heliomare.nl
www.heliomareonderwijs.nl

Nevenvestiging Heliomare onderwijs
(Dynamica)
Molenwerf 1c
1541 WR Koog aan de Zaan
T 088 775 52 00
E info-onderwijs@heliomare.nl
www.heliomareonderwijs.nl

De Zevensprong
Grote Houtweg 180
1944 HJ Beverwijk
T 088 920 91 50
F (0251) 24 98 09
E info@dezevensprong.heliomare.nl
www.dezevensprongbeverwijk.nl

De Alk SO
Van Harenlaan 23
1813 KE Alkmaar
T: 088 920 90 00
E info@dealk.heliomare.nl
www.dealk.nl

De Ruimte
Oudtburghweg 3
1862 PX Bergen
T: 088 920 91 00
E post@deruimte.nl
www.deruimte.nl

Collectieve ambitie van Heliomare onderwijs

Heliomare ondersteunt kinderen / jongeren met een lichamelijke of meervoudige beperking, een verstandelijke beperking, een chronische ziekte, een autismespectrumstoornis of niet-aangeboren hersenletsel, zodat zij zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven.

De vier scholen binnen de stichting Heliomare onderwijs vormen samen met Heliomare Revalidatie, Wonen, Dagbesteding en Sport het **Kinder- en jeugdcentrum Heliomare**.

Het Kinder- en jeugdcentrum Heliomare is een bovenregionale voorziening die kinderen en jongeren met een orthodidactische-, orthopedagogische- en/of senso-motorische hulpvraag op basis van hun ontwikkelingsperspectief onderwijs en ondersteuning biedt voor een duurzame integratie in de samenleving.

Wij zetten onze expertise in om leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte voor te bereiden op een zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijke participatie in de samenleving. Plaatsing op een van de scholen kan op aangeven van een samenwerkingsverband. Jaarlijks zal met ouders en betreffende samenwerkingsverband de voortgang van de leerling en 'is terugplaatsing mogelijk' besproken worden.

Kenmerken en uitgangspunten van Het Kinder- en jeugdcentrum:

- Realiseert voor elke leerling op basis van het ontwikkelingsperspectief passend en duurzaam onderwijs voor optimale deelname aan de samenleving.
- Werkt vanuit gedeelde verantwoordelijkheid op basis van actieve betrokkenheid en heldere communicatie met ouders, kinderen en jongeren aan de realisatie van onderwijs- en ondersteuningsarrangementen.
- Is ambitieus en werkt vanuit een missie en visie planmatig aan innovatie en het verbeteren en borgen van kwaliteit.
- Wordt gekenmerkt door professioneel handelen binnen een veilig, uitdagend en respectvol leerklimaat.
- Heeft professionals met specifieke competenties die samenwerken in een multidisciplinaire omgeving.
- Zet aangepaste voorzieningen in op het gebied van de fysieke omgeving, vervoer, ICT, leer- en hulpmiddelen en materialen.
- Beschikt over expertise op het gebied van onderwijs, revalidatie, wonen, dagbesteding, vrije tijd, sport en arbeid.
- Is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitwisselen van kennis en expertise binnen bovenstaande keten in afstemming met een eigen lectoraat, Research & Development-afdeling en kenniscentrum.
- Werkt toekomstgericht, oplossingsgericht, vraaggericht, resultaatgericht en handelingsgericht en interdisciplinair*.
- Heeft een afdeling ambulante begeleiding die ondersteuning biedt vanuit het KJC aan de samenwerkingsverbanden, vraag gestuurd en op maat. Daarnaast kunnen in overleg ook tussenarrangementen samengesteld worden.

**Het begrip interdisciplinair werken refereert vooral aan het handelen van professionals in samenwerking met elkaar.*

Basisondersteuning

Er is een verschil in definiëring van basiszorg in het reguliere onderwijs en het speciaal onderwijs. Immers waar reguliere ondersteuning niet voldoende is en gespecialiseerde ondersteuning nodig is kan speciaal onderwijs nodig zijn. Heliomare Onderwijs focust op de kwaliteiten en sterke kanten van het kind en accepteert beperkingen daarin. Een persoonsgerichte en toekomstgerichte benadering in de context van het systeem waarin de leerling functioneert. Ons ondersteuningsaanbod is erop gericht alle leerlingen een passende plek te bieden op één van onze locaties of binnen het reguliere onderwijs.

Huidige leerlingpopulatie

Het SO van Heliomare onderwijs biedt onderwijs en ondersteuning en behandeling aan leerlingen in de leeftijd van 4 tot maximaal 14 jaar.

Op de verschillende locaties werken we met de volgende doelgroepen:

1. Leerlingen met zeer ernstig beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en zeer geringe zelfredzaamheid	Bekostiging MG + Cat 3+	MvHeemskerckstraat Ruimte Dynamica
2. Leerlingen met stabiel ernstig beperkte motorische ontwikkelings-mogelijkheden en beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden	Bekostiging MG + Cat 3/3+	MvHeemskerckstraat Ruimte Dynamica
3. Leerlingen met regressief ernstig beperkte motorische ontwikkelings-mogelijkheden en normale/beperkte cognitieve ontwikkelings-mogelijkheden	Bekostiging LG/MG Cat 2/3	Loc. Wijk aan Zee, Ruimte
4. Leerlingen met stabiel beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden	Bekostiging LG Cat 1/2	Loc. Wijk aan Zee, Ruimte
5. Leerlingen met progressief beperkte motorische ontwikkelings-mogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden	Bekostiging LG Cat 1/2	Loc. Wijk aan Zee, Ruimte
6. Leerlingen met stabiel beperkte somatische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden	Bekostiging LZ Cat 1/2	Loc. Wijk aan Zee, Ruimte
7. Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelings-mogelijkheden en ernstige problemen in gedrag en/of redzaamheid, inclusief stoornissen in het autistisch spectrum	Bekostiging ZML Cat 2/3	Alle locaties
8. Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden	Bekostiging ZML - Cat 1	Alle locaties
9. Leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden	Bekostiging CL 4 Cat 1	Loc. Wijk aan Zee, Ruimte

Pedagogisch klimaat

Voor alle leerlingen geldt dat een veilige schoolomgeving de basis is voor het optimaal benutten van talenten. Voor onze leerlingen geldt veelal dat zij, door de (terechte) aandacht voor hun beperkingen, een grotere behoefte hebben aan een veilig klimaat om te kunnen leren en vertrouwen te ontwikkelen in hun mogelijkheden in plaats van te berusten in hun beperkingen.

Het schoolklimaat op de scholen van Heliomare Onderwijs is zowel respectvol als stimulerend en uitdagend en dat is de voorwaardelijke basis waarop de arrangementen succes kunnen hebben. In onze scholen worden de leerlingen positief benaderd, wordt de motivatie om te leren versterkt en de participatie in leren. Onze leerlingen weten dat ze indien nodig extra tijd, extra of herhaalde instructie krijgen en op eigen tempo kunnen werken. Ons veilig schoolklimaat moedigt coöperatief leren aan. Het proces waarbij de leerling zijn beperking erkent en uiteindelijk accepteert, wordt interdisciplinair ondersteund.

Sociaal-emotionele- en cognitieve ontwikkeling

Er is intensieve aandacht voor alle leergebied overstijgende kerndoelen voor de onderscheiden doelgroepen, met een accent op sociaal gedrag, sociaal emotionele ontwikkeling, leren omgaan met algemene eisen en leren omgaan met hun beperkingen. De ondersteuning is gericht op het geven van inzicht aan de leerling, zodat deze leert te reflecteren en te anticiperen op eigen gedrag en leerhouding. Dit wordt aangepast aan de mogelijkheden van de leerling. Waar een leerling niet in staat is te reflecteren, richten we de omgeving zo in dat deze leerling met hulp kan functioneren.

Heliomare Onderwijs werkt handelingsgericht en bevordert de zelfredzaamheid van de leerling op sociaal, emotioneel, educatief en fysiek gebied en de oriëntatie op zijn toekomstige mogelijkheden in de maatschappij. Het eigenaarschap van de leerling en zijn ouders zijn uitgangspunt. De leerling en zijn ouders worden ondersteund om realistische doelen te stellen. Op basis van het ontwikkelingsperspectief leren de leerling en zijn ouders hierop te reflecteren. Hierbij is het van belang om met elkaar te bepalen wat de leerling nodig heeft en hoe de professionals hieraan tegemoet kunnen komen. De scholen hanteren de handelingsgerichte cyclus: intake, strategie, onderzoek, indicering en advies. De uitgangspunten van handelingsgericht werken worden toegepast door gebruik te maken van hulpbronnen en rekening te houden met belemmerende factoren in de omgeving van de leerling.

In de groepsplannen worden leerlingen in het basis, verdiept of intensief arrangement geplaatst op grond van hun ontwikkelingsperspectief, hun begaafdheid en op basis van sociaal en emotioneel gedrag. Binnen het speciaal onderwijs is sprake van een grote spreiding in begaafdheid. Binnen onze locaties wordt lesgegeven aan leerlingen met een verstandelijke beperking, maar ook aan leerlingen die in potentie het vwo niveau aankunnen.

Op de locaties wordt een voortgangsregistratie, leerlingvolgsysteem, gebruikt voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.

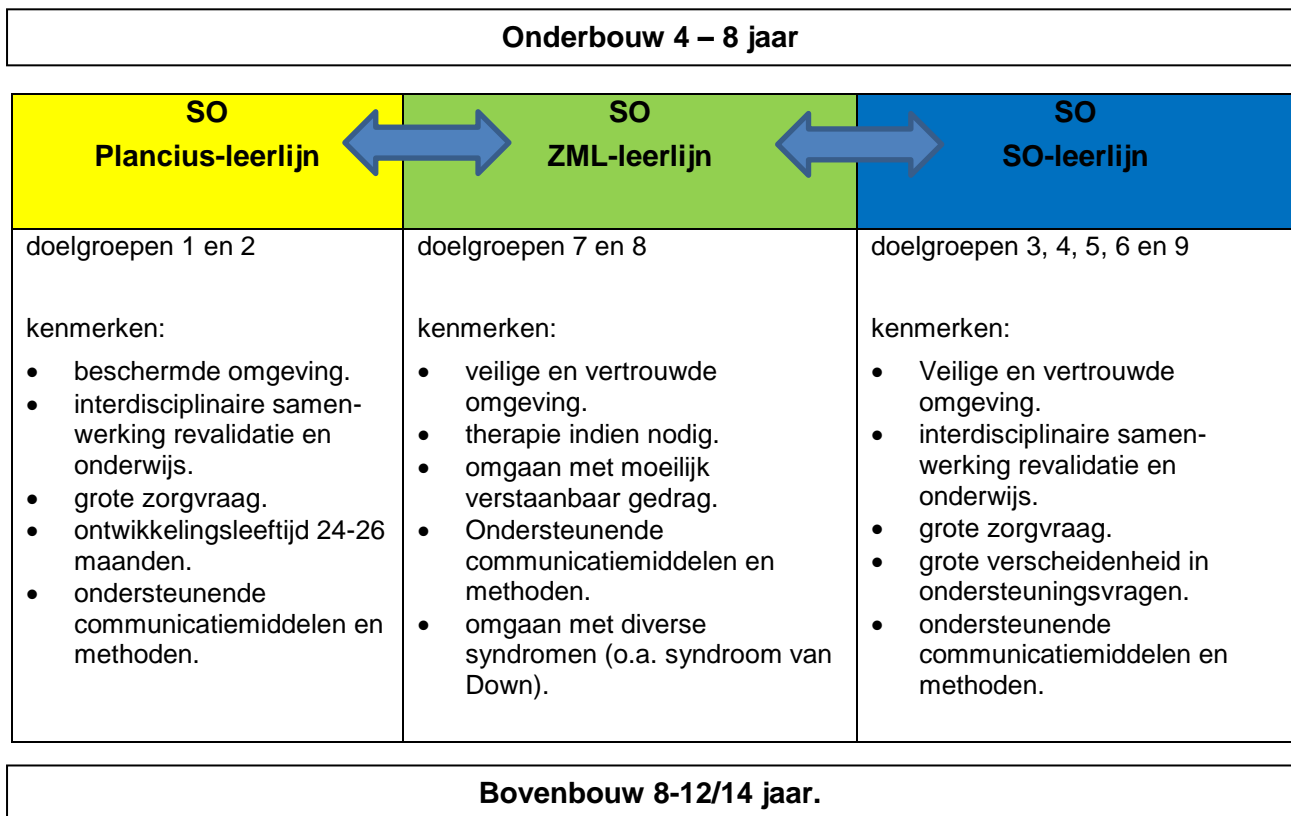
Organisatie speciaal onderwijs

In het cluster speciaal onderwijs wordt een onderbouw voor leerlingen van vier t/m zeven jaar en een bovenbouw voor leerlingen van acht t/m twaalf jaar onderscheiden.

In de onderbouw van het speciaal onderwijs zijn de groepen gemengd qua leeftijd, onderwijs- en ondersteuningsbehoefte.

Vanaf de leeftijd van zeven à acht jaar gaan de leerlingen naar de bovenbouw. Het ontwikkelingsperspectief van de leerling bepaalt in welke leerlijn deze komt. Tussen de leerlijnen is sprake van een grijs gebied. Leerlingen kunnen profiteren van het aanbod uit meerdere leerlijnen, afhankelijk van hun ontwikkelingsperspectief. De overgang naar het voortgezet speciaal onderwijs is per leerling verschillend en ligt tussen de leeftijd van twaalf en veertien jaar.

Binnen het speciaal onderwijs werken we opbrengstgericht en zijn bij het ontwikkelingsprofiel passende leerroutes en leerlijnen ingericht op basis van de leerlijnen Plancius, ZML (zeer moeilijk lerend) en SO (speciaal onderwijs).

Uitstroom:

Het speciaal onderwijs bereidt de leerlingen direct voor op een vorm van voortgezet onderwijs en indirect op de uiteindelijke uitstroom:

- Dagbesteding (belevingsgericht of arbeidsmatig)
- Arbeid of
- Vervolgonderwijs

De leerlingen van Heliomare Onderwijs stromen in vanuit diverse situaties en stromen uit naar diverse bestemmingen. Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen we u naar bijlage 1. In- en uitstroom Heliomare Onderwijs.

Voorzieningen

De basisondersteuning voor onze leerlingen steunt deels op de voorzieningen van onze partner de kinderrevalidatie. De kinderrevalidatie beschikt over de beste middelen voor behandeling en begeleiding en door de integrale aanpak van Heliomare onderwijs en revalidatie kunnen leerlingen die geen revalidatiebehandeling behoeven ook zo nodig gebruik maken van het gehele arsenaal, zoals revalidatietechniek, aangepaste ICT en andere hulpmiddelen en aangepast leer-, spel- en ontwikkelingsmateriaal.

Specifiek voor het onderwijs zijn onder supervisie en verantwoordelijkheid van de jeugdarts protocollen ontwikkeld voor relevante voorbehouden handelingen en voor acute noodsituaties (bijv. allergie, epilepsie).

De schoolomgeving is zo ingericht dat deze de minste belemmeringen oplevert voor de leerlingen. Voor leerlingen met somatische stoornissen en beperkingen in de mobiliteit is op sommige locaties voorzien in extra brede gangen, elektrische deuren/liften, apparatuur voor verzorging en aangepaste toiletten. Passend aan de doelgroep zijn op de locaties aangepaste werk- en instructieruimtes aanwezig (onder andere zwembad, therapieruimtes, verzorgingsruimtes).

De commissie van begeleiding

Iedere afdeling heeft een commissie van begeleiding. Voorzitter van de commissie van begeleiding is de teammanager van de afdeling. Verder zitten er een psycholoog/orthopedagoog, een maatschappelijk werkende, een intern begeleider en een arts (jeugdarts of revalidatiearts) in de commissie. De leerkracht, mentor of leraarondersteuner en de therapeuten zijn op afroep per leerling bij de vergadering aanwezig.

De commissie

- verzorgt handelingsgerichte diagnostiek (gericht op de ontwikkeling van de mogelijkheden van de leerling). verzorgt begeleiding van leerlingen, ouders en medewerkers.
- verzorgt voorlichting en advisering.
- bewaakt de kwaliteit van groepsplannen en ondersteuningsplannen.
- Is eindverantwoordelijk voor het aangeboden onderwijs en begeleidingsprogramma inclusief advisering met betrekking tot uitstroombestemming.

Dagelijkse hulp

Veel van onze leerlingen hebben bij hun persoonlijke verzorging hulp nodig. De ondersteuning varieert van hulp bij het eten en drinken, medicijngebruik, toiletbezoek inclusief eventuele zindelijkheidstraining tot aan- en uitkleden bij zwemmen en gymnastiek. Ook voor de gespecialiseerde lichamelijke verzorging wordt een beroep gedaan op de assistent.

Daarnaast is de assistent ondersteunend in het onderwijs bij leerlingen die hulp nodig hebben bij het gebruik van bijvoorbeeld de computer, lezen en schrijven en bij de creatieve- en/of praktijkvakken.

Personele inzet

De groepsgrootte wordt bepaald op basis van onderwijs- en zorgbehoefte en leeftijd en varieert van gemiddeld 7 – 18 leerlingen.

Ook de personeelsformatie is afhankelijk van de onderwijs-/zorgbehoefte en leeftijd van de groep leerlingen. Dit betekent maximaal één leerkracht en één klassenassistent op een groep.

Voor de specifieke doelgroep EMG (Plancius leerlijn) waar sprake is van een zeer grote onderwijs- en zorgondersteuningsvraag is de maximale bekostiging vanuit de overheid niet voldoende om de kwaliteit van onderwijs en zorg te organiseren met bovenbeschreven bezetting en wordt de compensatiemaatregel uit het samenwerkingsverband ingezet voor extra ondersteuning op de groep.

Op de locaties wordt interdisciplinair gewerkt in multidisciplinaire teams:

- Teammanager (verantwoordelijk voor dagelijkse gang van zaken en voorzitter van de Commissie voor de Begeleiding);
- Commissie voor de Begeleiding (t.b.v. diagnostiek en begeleiding), bestaande uit:
 - Orthopedagoog / psycholoog
 - Intern begeleider
 - Maatschappelijk werkende
 - Jeugdarts / revalidatiearts

- Medewerkers primair proces SO:
 - Leerkracht /leraarondersteuner
 - Klassenassistent
 - Vakleerkracht bewegingsonderwijs
 - Vakleerkracht muziek (niet op alle locaties)
 - Logopedie
 - Fysiotherapie
 - Ergotherapie
 - Speltherapie (niet op alle locaties beschikbaar)

Voor alle functies of taakprofielen geldt een gecertificeerde expertise:

- Opleidingseisen:
 - voor leerkrachten liggen op master SEN niveau;
 - Voor leraarondersteuners op niveau opleiding gediplomeerd leraarondersteuner.
 - Assistenten, minimaal SPW en certificaties op o.a. voorbehouden handelingen;
 - Paramedici/verpleegkundige BIG-geregistreerd en/of ingeschreven in het kwaliteitsregister;
 - Vakleerkrachten specialisaties voor doelgroep.

- En/of specifieke expertise op het gebied van o.a.:
 - Taal- spraakstoornissen
 - Communicatiestoornissen / Niet- of nauwelijks sprekende kinderen
 - Rekenstoornis
 - Aandachtstoornissen
 - Motorische stoornissen
 - Stoornissen in het autismespectrum
 - Epilepsie
 - Niet aangeboren hersenbeschadiging

Extra ondersteuning

Arrangementen

Het onderwijsconcept is gericht op het inzetten van deskundige aanpak voor leerlingen met speciale onderwijs- en ontwikkelingsbehoeften van cognitieve, fysieke (somatische), gedragsmatige, sociaal-emotionele aard, een combinatie daarvan of op het gebied van leerachterstanden.

Deze arrangementen, karakteristieken, deskundigheid en methodieken staan beschreven in **bijlage 2**. De ondersteuning kan zowel tijdelijk als langdurig en ook op locatie worden ingezet.

Visie en ambitie passend onderwijs

Heliomare onderwijs participeert in meerdere samenwerkingsverbanden en wil samen met de partners binnen de samenwerkingsverbanden afstemming en onderlinge samenwerking vorm geven in de komende jaren.

In afstemming met de scholen in het samenwerkingsverband zal verder onderzocht moeten worden aan welke arrangementen behoefte is en welke kennis en vaardigheden hiervoor nodig zijn.

Bij Heliomare onderwijs staat **expertise en expertise-ontwikkeling** centraal in de activiteitenplannen. Heliomare onderwijs is een lerende organisatie en neemt deel aan het programma 'School aan Zet' waar de thema's Opbrengstgericht werken en Lerende organisatie aan de orde komen.

De afgelopen jaren heeft Heliomare onderwijs fors geïnvesteerd in de **professionalisering** van individuele medewerkers. Een van de uitkomsten hiervan is het grote aantal medewerkers dat de opleiding Master Special Educational Needs succesvol heeft afgesloten. Het praktijkgerichte onderzoek is ingebed in de organisatie. De totstandkoming van het lectoraat en de kenniskring heeft hier een forse impuls aan gegeven. Voor deze inspanningen heeft Heliomare onderwijs de 'van Kemenade Award' ontvangen.

Op studiedagen en tijdens professionaliseringsactiviteiten gericht op teamontwikkeling krijgt het gemeenschappelijk leren, het leren van het collectief, steeds meer aandacht.

Een van de mogelijkheden consequent en duurzaam te werken aan de opbouw van *professional capital* is het werken en leren in *professional learning communities* (Hargreaves & Fullan, 2012). Wij spreken over Professionele LeerGemeenschappen (PLGs).

De thema's waar PLGs zich mee bezig houden binnen Heliomare onderwijs sluiten aan bij actuele ontwikkelingen en het strategisch beleid van de organisatie voor de komende periode. Daarnaast blijft ruimte over voor thema's en initiatieven die spontaan ontstaan en die het leren en participeren van onze leerlingen kunnen versterken.

PLGs kunnen zich beperken tot een bepaalde afdeling van Heliomare onderwijs, kunnen afdelings-overstijgend zijn of zelfs vestigings-overstijgend. PLGs kunnen monodisciplinair samengesteld zijn of multidisciplinair.

PLGs informeren hun collega's en leidinggevenden over de voortgang van hun activiteiten.

PLGs leggen verantwoording af over hun activiteiten en de opbrengsten, c.q. resultaten daarvan.

PLGs delen hun kennis en ervaring met collega's, bijvoorbeeld in teamvergaderingen en op studiedagen en -bijeenkomsten.

PLGs betrekken partners binnen de samenwerkingsverbanden om samen nieuwe arrangementen te ontwikkelen.

Ook in het kader van de herinrichting wordt onderzocht of er op korte termijn een **nieuwbouwlocatie** Noord (De Ruimte samen met De Alk) en een nieuwbouwlocatie Zuid (De Zevensprong samen met Heliomare onderwijs en revalidatie) gerealiseerd kan worden. Heliomare onderwijs wil dichterbij de regio staan, dichterbij de samenwerkingsverbanden.

Dit jaar wordt in het kader van de **herinrichting Heliomare onderwijs** de managementstructuur veranderd. De bedoeling is dat de verantwoordelijkheid zo laag mogelijk in de organisatie ('het hart van de organisatie') wordt het gelegd. Het doel is om in het schooljaar 2013-2014 het werken in kernteams binnen het SO te organiseren.

Kernteam en Kernteamvoorzitter:

- De kernteams vormen de kleinste multidisciplinaire/begeleidings- en behandelingseenheid deze kernteams worden aangestuurd door een kernteamvoorzitter; deze stuurt en bewaakt het proces en geeft in dit kader operationeel leiding (volgens principe van meewerkend-voorman)
- Kern is dat zowel het onderwijsprogramma als de begeleiding worden ingericht aan de hand van een duidelijk functioneel te onderscheiden groep leerlingen. Dit gebeurt voor het SO in eerste instantie op basis van de fase van ontwikkeling (leeftijd) en in tweede instantie op basis van (cognitief)ontwikkelingsniveau en perspectief (bestemming)
- Zowel leerlingen als medewerkers worden primair op deze basis ingedeeld.
- Door primair uit te gaan van kernteams krijgen medewerkers (en leerlingen) maximale (regel)ruimte om hun verantwoordelijkheid voor het leer- en ontwikkelingsproces (en uiteindelijke resultaat) vorm en inhoud te geven.

In 2010 is een speciale trajectklas gestart op Heliomare voor leerlingen met Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH). Na een hersentumor, hersenkneuzing of hersenbloeding is sprake van niet aangeboren hersenletsel. Veel leerlingen met NAH doen een beroep op ondersteuning bij vaardigheden die vóór het letsel als vanzelf gingen en nu niet meer automatisch worden uitgevoerd. De **observatieklas** geeft leerlingen met zo'n aandoening de kans toe te groeien naar een zo optimaal mogelijk school-functioneren.

Binnen Heliomare onderwijs is de afgelopen twee jaar veel ervaring opgedaan met de NAH-observatieklas voor leerlingen van 6 – 20 jaar. Kinderen en jongeren met niet-aangeboren hersenletsel, bijvoorbeeld ontstaan door een ongeval, hersenbloeding, hersenontsteking of zuurstoftekort, zijn soms beperkt belastbaar of vertonen emotionele en gedragsveranderingen, leerproblemen en/of senso-motorische problemen.

Ook kinderen en jongeren met een andere diagnose en vergelijkbare problematiek kunnen in deze klas worden opgenomen.

De leerlingen volgen in de observatieklas een intensief individueel programma van minimaal zes weken tot maximaal tien maanden. Een gespecialiseerde leraar verzorgt samen met een leraarondersteuner de begeleiding van de klas. Daarnaast is aan de klas een neuropsycholoog verbonden, die zowel het kind of de jongere en team begeleidt. Indien nodig worden aanvullende therapieën geboden, zoals fysiotherapie, ergotherapie en logopedie. Ook ondersteuning door maatschappelijk werk is mogelijk. Uiteindelijk gaan de leerlingen terug naar hun oude school of naar een geschikte plek in het regulier of speciaal onderwijs.

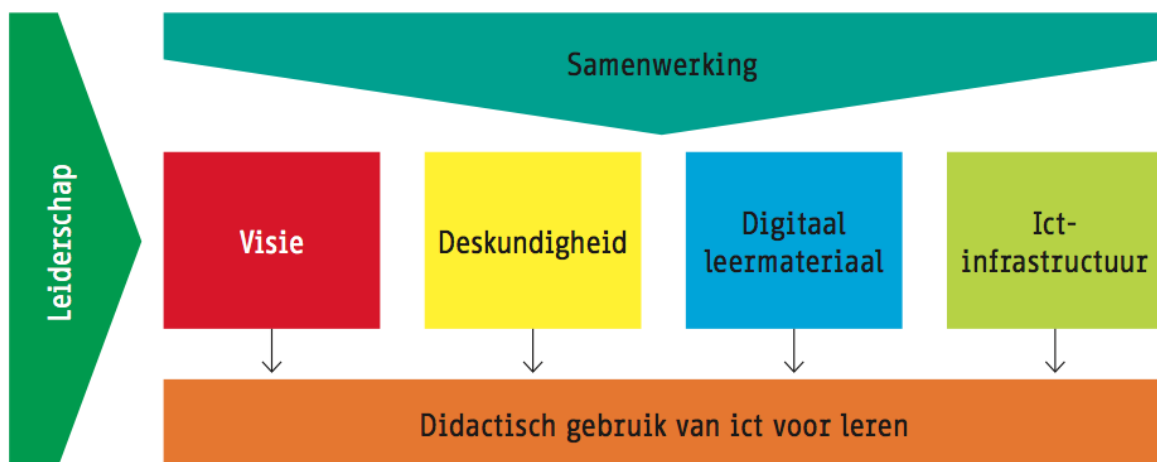
Vanuit onze visie voelen wij ons mede verantwoordelijk voor een optimaal passend onderwijsaanbod voor iedere leerling in onze regio's. Van lichte- en tussenarrangementen tot zware arrangementen.

De dienst **Ambulante begeleiding** gaat m.i.v. 01-08-2013 integraal deel uitmaken van Heliomare Onderwijs. De focus ligt op diepte ondersteuning bij onderwijs-ondersteuningsvragen vanuit het regulier Primair of voortgezet onderwijs.

Onze verwachting is dat van de huidige ondersteuningsbehoeften in de reguliere scholen 25% nodig zal blijven. Immers er zal een toenemend aantal leerlingen met speciale onderwijsbehoeften thuisnabij regulier onderwijs gaan volgen. Wij bieden kortdurende,

vraaggerichte, flexibele, specialistische en resultaatgerichte ondersteuning op leerling-, leerkracht- en teamniveau.

ICT is één van de speerpunten van Heliomare onderwijs en is een belangrijk middel om ook binnen de samenwerkingsverbanden te participeren en om samen verder uit te werken. We hanteren het 'Vier in Balans Model' als 'kapstok' voor het ICT beleid. Dit model vat samen wat er uit wetenschappelijk onderzoek bekend is over hoe scholen ICT succesvol kunnen invoeren om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Het 'Vier in Balans-model' zegt dat invoering van ICT in het onderwijs meer kans van slagen heeft bij een evenwichtige en samenhangende inzet van de vier bouwstenen: *visie, deskundigheid, digitaal leermateriaal* en *ict-infrastructuur*. Deze bouwstenen zijn complementair en wederzijds afhankelijk. Het onderwijs moet deze vier bouwstenen zorgvuldig op elkaar afstemmen wanneer het leerprocessen ontwerpt, faciliteert en uitvoert. Leraren spelen daar een cruciale rol in, maar daarnaast is er leiderschap nodig om het proces aan te sturen en condities voor samenwerking met andere professionals te scheppen.

In ons strategisch meerjarenbeleidsplan hebben we het hoofddoel voor onderwijs als volgt omschreven: *'Kinderen/jongeren met een beperking (lichamelijk dan wel verstandelijk) zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk laten participeren in onze samenleving'*. Inzet van ICT speelt hierbij een belangrijke rol en is bij uitstek voor onze doelgroep een adequaat middel om de wereld te ontsluiten en derhalve volwaardig te participeren.

Bijlage 1

Het aantal leerlingen op 1-10-2012 PO en VO

School	Aantal leerlingen	Aantal AB leerlingen
De Alk	230	0
De Ruimte	137	300
De Zevensprong	160	0
Heliomare onderwijs WaZ	491	224
		511 ¹
Totaal	1018	1035

Herkomst bij eerste inschrijving Heliomare Onderwijs

	De Alk	De Ruimte	HO WaZ	Zevensprong	Totaal
Andere school	162	64	423	150	799
Niet bekend	4	1	2	1	8
Bijzondere situatie					
Buitenland	4			1	5
Dagverblijf ouderen gg		1			1
Gezin		14	33	1	48
Kinderdagverblijf gg	22	10			32
Medisch	6	12	16		34
kinderdagverblijf					
Onbekend geen onderwijs	17	20	15	3	55
Peuterspeelzaal	15	15	2	4	36
Totaal	60	137	491	160	1018

Uitstroombestemming van de leerlingen

	De Alk	De Ruimte	HO WaZ	Zevensprong	Totaal
arbeidsproces	8		6		14
b.b.l.	1		4		5
b.o.l.	1	2	56	1	60
b.a.o.	2	2			4
basis onderwijs	8		10	16	34
bereiken 20 jaar			2	3	5
buitenland	3				3
dagverblijf ouderen	15				15
gezin			3		3
havo		2	2		4

¹ AB MBO cluster 4

hbo			1		1
internaat	1				1
kinderdagverblijf gg	1				1
NULL	40	40	70	7	157
onbekend	1				1
Onbekend geen onderwijs	2		3	2	7
pro	18	2	3	4	27
sbo		1			1
so	3	23	19	6	51
soc. werkplaats			1	1	2
uwv-iro traject			6		6
vavo-havo			1		1
vmbo	1	2	5		8
vormings/activiteiten centrum	2	6	20	7	35
vrijwilligerswerk			1		1
vso	4		2	16	22
ziekte-overlijden			2		2
Totaal	111	80	217	63	471

Bijlage 2: Arrangementen

Arrangement voor	1. Leerlingen met zeer ernstig beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en zeer geringe zelfredzaamheid Bekostiging MG + Cat 3+
Uitstroomperspectief	Uitstroom Plancius leerlijnen niveau 5,6 VSO laag ZML: CED leerlijnen niveau 1, 2 Activiteits- en belevingsgerichte dagbesteding
Karakteristiek	Het speciaal onderwijs aan leerlingen met het meest basale ontwikkelingsniveau wordt gekenmerkt door de zoektocht naar te ontwikkelen functies en te trainen vaardigheden. Een IQ van 35 is een criterium, maar zegt op zich niet veel over de mogelijkheden. Deze hangen ook af van sociale, de praktische intelligentie en de emotionele ontwikkeling. <i>Ontwikkelingsleeftijd tot 24 of 36 maanden.</i> <i>Leerling met zeer ernstig meervoudige beperking, verstandelijke beperking of (ernstige) fysieke beperking, , niet sprekende leerling.</i> <i>Leerling met lichaamsgebonden of associatieve ervaringsordering.</i> <i>Diversiteit aan syndromen, stoornissen in het autistisch spectrum, gedragsstoornissen, epilepsie, eetstoornissen.</i>
Tijd	Gedurende schoolloopbaan
Deskundigheid	Kennis van ontwikkelingspsychologie van het kind. Deskundig in de benadering van een leerling, zowel didactisch als pedagogisch, met een laag ontwikkelingsniveau wat betreft aandacht functioneren, leerstrategieën en op het gebied van gedrag Kennis van en specifieke aandacht op het gebied van lichaamsgebonden en associatieve ervaringsordeningen: Kennis over en toepassen van ondersteunende communicatiemiddelen en methoden. Kennis van en specifieke aandacht voor sensomotorische integratie. Ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied door orthopedagoog. Actief aanbod in sociale, fysieke, medische en educatieve zelfredzaamheid. Structuur in personen, inrichting, activiteiten en tijd. Specifieke medische zorg en algemene dagelijkse verzorging (ADL), hygiëne, (sonde)voeding, toiletgang. Aandacht voor spelontwikkeling door orthopedagoog Tempo aanpassen aan verwerkingssnelheid leerlingen. Interdisciplinaire samenwerking in de klas. De maatschappelijk werker heeft veel contact met ouders. Vrijtijdsbesteding.
Protocollen/ aanpakken/programma's/ methodieken/ materialen	De fysiotherapeut, ergotherapeut en logopedist werken met de leerkracht en het kind in de klas met gebruikmaking van de vijfwijzer om interdisciplinair doelen te stellen . Plancius leerlijnen. Gebruik pictogrammen en pictolezen . Software ter ondersteuning bij communicatie: Sprint, voorleessoftware, Kinect, aangepaste computers en hulpmiddelen. COCP (ondersteuning in communicatie). Leerlijn mobiliteit.

	<p>Handicapbeleving. EMDR bij traumaverwerking Op Maat, Doedels, Ervaar het maar, Stip. Veiligheidsbevorderende maatregelen (bij leerlingen met behoefte aan vrijheidsbeperking i.v.m. gedrag).</p>
Locatie	<p>Aangepast buitenspeelplein: Cruijff Court en autiplein bij Heliomare Onderwijs: Beverwijk, Dynamica, Wijk aan Zee, De Ruimte Bergen</p>
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Fysiotherapie, ergotherapie, logopedie - Heliomare Wonen - Visio - De Waterlelie op het gebied van epilepsie - MEE - Esdege Reigersdaal - De Waerden - 's Heeren Loo - Hartekamp groep - Odion - Queeste - De Hondsborg - Revalidatiearts - Parlan

Arrangement voor	2.Leerlingen met stabiel ernstig beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden Bekostiging MG + Cat 3/3+
Uitstroomperspectief	Vervolgonderwijs: VSO of praktijkonderwijs richting Arbeid, Arbeidsmatige dagbesteding, Activiteitgerichte dagbesteding
Karakteristiek	Het speciaal onderwijs aan leerlingen met ernstig beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en beperkte cognitieve mogelijkheden richt zich op de kerndoelen voor zeer moeilijk lerende kinderen, met als complicerende factoren: de ernstig beperkte motoriek en mobiliteit en vaak spraak/taalproblemen. Deze combinatie betekent meervoudig gehandicapt en vraagt extra inspanningen voor leren door doen (waaronder de spelontwikkeling), mondeling en schriftelijk uiten en de omgang met jezelf en de wereld. Hierdoor behoeft hij intensieve ondersteuning of specifieke voorwaarden op motorisch en orthodidactisch gebied.
Tijd	Gedurende schoolloopbaan
Deskundigheid	Expertise op het gebied van: Omgaan met diverse syndromen, o.a. syndroom van Down. Kennis over en toepassen van ondersteunende communicatie- middelen en methoden. Kennis van en specifieke aandacht voor sensomotorische integratie. Ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied door de orthopedagoog. Aandacht voor spelontwikkeling door de orthopedagoog. Actief aanbod in sociale, fysieke, medische en educatieve zelf redzaamheid. Inzicht in eigen mogelijkheden en beperkingen. Structuur in personen, inrichting, activiteiten en tijd. Stoornissen in het autistisch spectrum, organiseren van autigym, autizwem, autigroep en autiwerkgroep. Tempo aanpassen aan verwerkingssnelheid leerlingen. Ondersteuning executieve functies. Specifieke medische zorg en algemene dagelijkse verzorging (ADL), hygiëne, (sonde)voeding, toiletgang. Interdisciplinaire samenwerking in de klas. Omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag. Omgaan met diverse syndromen, o.a. syndroom van Down. Seksuele ontwikkeling. Matrixmethode. Vrijtijdsbesteding. De maatschappelijk werker heeft veel contact met ouders.
Protocollen/ aanpakken/programma's/ methodieken/ materialen	Werken aan de hand van CED-leerlijnen. Geef me de vijf van Colette de Bruin. Software ter ondersteuning: Sprint, voorleessoftware, Kinect, aangepaste computers en hulpmiddelen. Ondersteunende communicatie: concrete materialen, visuele ondersteuning. STIP, van pictolezen naar lezen, Rekenboog, Lezen moet je doen, de Rekenleerlijn. COCP, leren bedienen van spraaktaalmiddelen. Oefeningen sensomotoriek o.l.v. fysiotherapie, rolstoeltraining.

	<p>Muziektherapie. Training verkeersveiligheid . Eetprojecten. Schrijfdans. Vlakwerk. EMDR bij Traumaverwerking. Protocol en training Handicapverwerking, aangaan van relaties, rouw en verlies, seksuele ontwikkeling, faalangstreductie, weerbaarheid. Speltherapie.</p>
Locatie	<p>De Ruimte in Bergen en Heliomare Onderwijs in Wijk aan Zee De Alk, De Zevensprong</p>
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Fysiotherapie, ergotherapie, logopedie - Heliomare Wonen - Visio - De Waterlelie op het gebied van epilepsie - MEE - Esdege Reigersdaal - De Waerden - 's Heeren Loo - Hartekamp groep - Odion - Queeste - Revalidatiearts - Medisch specialisten - Orthopeed - Revalidatietechniek - Parlan - JGZ - Jeugdzorg - AMK - De Bascule - Triversum - De Praktijk - Particuliere bureaus voor ondersteuning van sociaal-emotionele ontwikkeling.

Arrangement voor	<p>7. Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden en ernstige problemen in gedrag en/of redzaamheid, inclusief stoornissen in het autistisch spectrum.</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging ZML Cat 2/3</p> <p>8. Leerlingen met stabiel beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging ZML Cat 1</p>
Uitstroomperspectief	Vervolgonderwijs: VSO of praktijkonderwijs richting Arbeid, Arbeidmatige dagbesteding, Activiteitgerichte dagbesteding
Karakteristiek	<p>7. Deze leerlingen zijn meervoudig gehandicapt, zonder de erkenning van een meervoudige handicap. Primair kennen zij een mentale en secundair een psychiatrische stoornis (waaronder stoornissen in het autistisch spectrum). De verstoorde informatieverwerking en de verstoorde zintuigelijke waarneming van deze leerlingen leidt tot moeilijk verstaanbaar gedrag en vraagt om expertise en aanpassingen voor alle aspecten van het onderwijs.</p> <p>Het ontbreken van een formele erkenning van deze problematiek vergt veel van scholen en leerlingen. Ze zitten vaak in voor hen te grote groepen met een te grote diversiteit aan hulpvragen voor extra ondersteuning. Alleen wanneer voldoende leerlingen met deze vragen zijn aangemeld kan een passend aanbod in een eigen groep gerealiseerd worden.</p> <p>8. Deze leerlingen vragen om een veilige en vertrouwde omgeving waar zij uitgedaagd worden om hun mogelijkheden onder optimale omstandigheden te ontplooien. Afhankelijk van de opbouw van de conceptuele, praktische en sociale intelligentie variëren hun vragen om extra ondersteuning. Sommige leerlingen vragen alleen om extra ondersteuning op grond van beperkte cognitieve mogelijkheden en ontwikkelen zich sociaal en praktisch zonder grote problemen. Anderen hebben problemen op meerdere dimensies en vragen om afstemming op de wisselende prioriteiten die daar voor het onderwijs in verschillende situaties en leeftijdsfasen uit voortvloeien. Afhankelijk van de aard en ernst van de problematiek kan in overleg met de ouders en samenwerkingsverband gekozen worden voor een onderwijsloopbaan in het regulier onderwijs met ambulante begeleiding of voor speciaal onderwijs. Waar nodig kan psychosociale begeleiding in het primair milieu en/of paramedische begeleiding de onderwijsopbrengsten versterken of verbeteren</p> <p><i>Leerling die zeer moeilijk leert al dan niet met een stoornis in het autistisch spectrum, een gedragsstoornis, psychiatrische stoornissen, langdurige ziekte, niet aangeboren hersenletsel, eetstoornissen, slaapstoornissen, epilepsie, pijnklachten, diversiteit van syndromen, spraak- en taalproblemen of problemen in de informatieverwerking. De leerling heeft motorische vaardigheden die passen bij de ontwikkelingsleeftijd waardoor hij mogelijk wordt gehinderd in mobiliteit.</i></p>
Tijd	Langdurend verblijf, terugplaatsing naar reguliere school of plaatsing op SBAO.
Deskundigheid	<p>Expertise op het gebied van:</p> <p>Kennis over en toepassen van ondersteunende communicatiemiddelen en methoden.</p> <p>Kennis van en specifieke aandacht voor sensomotorische integratie.</p> <p>Ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied door orthopedagoog.</p> <p>Aandacht voor spelontwikkeling door orthopedagoog.</p> <p>Actief aanbod in sociale, fysieke, medische en educatieve zelf</p>

	<p>redzaamheid. Inzicht in eigen mogelijkheden en beperkingen Structuur in personen, inrichting, activiteiten en tijd. Stoornissen in het autistisch spectrum: organiseren van autigym, autizwem, autigroep en autiwerkgroep. Tempo aanpassen aan verwerkingssnelheid leerlingen. Ondersteuning executieve functies. Specifieke medische zorg en algemene dagelijkse verzorging (ADL), hygiëne, (sonde)voeding, toiletgang. Interdisciplinaire samenwerking in de klas. Omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag. Omgaan met diverse syndromen, o.a. syndroom van Down. Seksuele ontwikkeling. Matrixmethode. Vrijtijdsbesteding. De maatschappelijk werker heeft contact met ouders.</p>
<p>Protocollen/ aanpakken/programma's/ methodieken/ materialen</p>	<p>Werken aan de hand van CED-leerlijnen. Geef me de vijf van Colette de Bruin. STIP, van pictolezen naar lezen, Rekenboog, Lezen moet je doen, de Rekenleerlijn. Ondersteuning in werkhouding Stippestappen (Beertjes Methode). Software ter ondersteuning: Sprint, voorleessoftware, Kinect, aangepaste computers en hulpmiddelen. Ondersteunende communicatie: concrete materialen, visuele ondersteuning. Oefeningen sensomotoriek o.l.v. fysiotherapie. Schrijfdans. Vlakwerk. Muziektherapie. Protocol en training Handicapverwerking, aangaan van relaties, rouw en verlies, seksuele ontwikkeling, faalangstreductie, weerbaarheid. EMDR bij Traumaverwerking. Eetprojecten . Speltherapie.</p>
<p>Locatie</p>	<p>Inrichting van het gebouw en buitenruimte: Auti speelplaats, Cruijff Court. De Ruimte in Bergen, De Alk in Alkmaar, Heliomare Onderwijs in Wijk aan Zee op de Zevensprong in Beverwijk.</p>
<p>Samenwerking</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fysiotherapie, ergotherapie, logopedie - Heliomare Wonen - Visio - De Waterlelie op het gebied van epilepsie - MEE - Esdege Reigersdaal - De Waerden - 's Heeren Loo - Hartekamp groep - Odion - Queeste - Revalidatiearts - Parlan - JGZ - Jeugdzorg - AMK - De Bascule - Triversum - De Praktijk - Particuliere bureaus voor ondersteuning in de sociaal-emotionele ontwikkeling

Arrangement voor	<p>3. Leerlingen met regressief ernstig beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale/beperkte cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging LG/MG Cat 2/3</p> <p>4. Leerlingen met stabiel beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging LG Cat 1/2</p> <p>5. Leerlingen met progressief beperkte motorische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging LG Cat 1/2</p> <p>6. Leerlingen met stabiel beperkte somatische ontwikkelingsmogelijkheden en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging LZ Cat ½</p> <p>9. Leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum en normale cognitieve ontwikkelingsmogelijkheden</p> <p style="text-align: right;">Bekostiging CL 4 Cat 1</p>
Uitstroomperspectief	Alle vormen van (speciaal) voortgezet onderwijs
Karakteristiek	<p>3. Het onderwijs aan leerlingen met een regressieve stoornissen wordt gekenmerkt door grote verschillen in de aard en ernst van de stoornissen en de mate van regressie. De leerlingen variëren in ondersteuningsbehoefte van ernstig meervoudig beperkt tot nagenoeg normaal. Voor deze leerlingen geldt dat de tijd in hun nadeel werkt. Tijdelijke intensieve ondersteuning, al dan niet na plaatsing in de observatieklas, kan het verschil uitmaken tussen herstel van functie en vaardigheden, of het voor altijd verliezen daarvan. De medische prognose is mede bepalend voor de mate van ondersteuning.</p> <p>4. Deze leerlingen hebben vaak aangeboren, of zeer vroeg verworven motorische stoornissen die hun ontwikkeling al hun hele leven ernstig beïnvloeden. Hun motorische ontwikkeling, soms inclusief de spraakmotoriek, en sociaal emotionele ontwikkeling zijn anders verlopen dan verwacht en dat betekent dat ze anders in de wereld staan als ze aan het onderwijs beginnen. Een gemiddelde IQ vormt uitgangspunt voor de inrichting van het onderwijs en de aard en mate van anders in de wereld staan is het aangrijpingspunt voor de extra ondersteuning in onderwijs. Na afstemming met ouders, de huidige school en hulpverleners wordt de plaats gekozen waar deze plaatsvindt.</p> <p>5. Deze leerlingen hebben aanvankelijk weinig manifeste beperkingen, maar zijn geconfronteerd met een diagnose die tegen de verwachtingen in een andere ontwikkeling voorspelt. De emotionele verwerking van dit abstracte gegeven is belastend evenals de later toenemende beperkingen en vraagt om begeleiding bij de handicapverwerking. Daarnaast vragen de toenemende beperkingen op adequate begeleiding van zowel de (para)medische als extra onderwijszorg en psychosociale begeleiding. In het primair onderwijs kan deze begeleiding, afhankelijk van aard en ernst van de problematiek en de keuze van ouders, plaatsvinden in een reguliere onderwijssetting met</p>

	<p>ambulante begeleiding, of in het speciaal onderwijs. De uitstroombestemming van deze leerling is regulier onderwijs met ambulante begeleiding of (voortgezet) speciaal onderwijs.</p> <p>6. De leerlingen zijn bekend met een chronische somatische aandoening die hun onderwijsloopbaan negatief beïnvloedt. Deze beïnvloeding zal vaak bestaan uit frequente (para)medische interventies en verminderde belastbaarheid in onderwijs. Daarnaast stellen deze leerlingen eisen aan de onderwijsomgeving in de zin dat deze antiallergeen en zo schoon mogelijk moet zijn. De verzorging van medicatie en ADL-verrichtingen vereisen gekwalificeerd personeel dat volgens protocol gerechtigd is deze handelingen te verrichten. In samenwerking met de ouders en hulpverleners kan de plaats bepaald worden voor de extra onderwijsondersteuning; in het regulier onderwijs met ambulante begeleiding, of in het speciaal onderwijs. Wanneer de situatie daar aanleiding toe geeft, kan psychosociale begeleiding in het primair milieu bijdragen aan het behalen van onderwijsopbrengsten.</p> <p>9. Deze leerlingen zijn gebaat bij een voorspelbare gestructureerde onderwijssituatie. Wanneer sprake is van een internaliserende manifestatie van de stoornis kan het klimaat van de cluster 3 scholen daarin voorzien. De leerlingen vragen vooral te mogen zijn zoals ze zijn, zonder veelvuldig met uitdagingen geconfronteerd te worden waar ze niet mee om kunnen gaan. In de veilige omgeving van een cluster 3 school kunnen ze hun repertoire uitbreiden, zowel door hun sterke deelgebieden verder te ontwikkelen als aan hun zwakke deelgebieden te werken, zonder te veel te moeten investeren in zich handhaven in de dagelijkse praktijk. Als anders zijn gewoon is, zijn zij gewoon anders. Voor deze doelgroep geldt dat alleen een interne plaats in het speciaal onderwijs aan de orde is, als er geen sprake is van een dusdanige gedragsproblematiek die de veiligheid van de andere leerlingen in gevaar brengt.</p>
Tijd	Kortdurend, langdurend /tijdelijk of parttime i.s.m. reguliere school
Deskundigheid	<p>Expertise op het gebied van: Disharmonische profielen. Inzicht in eigen mogelijkheden en beperkingen. Omgaan met diverse syndromen, o.a. syndroom van Down. Kennis over en toepassen van ondersteunende communicatie- middelen en methoden. Kennis van en specifieke aandacht voor sensomotorische integratie. Ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied door de orthopedagoog. Aandacht voor spelontwikkeling door de orthopedagoog. Actief aanbod in sociale, fysieke, medische en educatieve zelf redzaamheid. Inzicht in eigen mogelijkheden en beperkingen. Structuur in personen, inrichting, activiteiten en tijd. Stoornissen in het autistisch spectrum: organiseren van autigym, autizwem, autigroep en autiwerkgroep. Tempo aanpassen aan verwerkingssnelheid leerlingen. Ondersteuning executieve functies. Specifieke medische zorg en algemene dagelijkse verzorging (ADL), hygiëne, (sonde)voeding, toiletgang. Interdisciplinaire samenwerking in de klas. Omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag. Omgaan met diverse syndromen, o.a. syndroom van Down. Seksuele ontwikkeling. Matrixmethode. Vrijtijdsbesteding. De maatschappelijk werker heeft contact met ouders.</p>

<p>Protocollen/ aanpakken/programma's/ methodieken/ materialen</p>	<p>Werken aan de hand van CED-leerlijnen. Ondersteunende middelen voor dyslexie en dyscalculie. Ondersteuning in werkhouding Stippestappen (Beertjes Methode) Speciaal rekenen. Geef me de vijf van Colette de Bruin. COCP, Ieren bedienen van spraaktaalmiddelen. STIP, van pictolezen naar lezen, Rekenboog, Lezen moet je doen, de Rekenleerlijn. Software ter ondersteuning: Sprint, voorleessoftware, Kinect, aangepaste computers en hulpmiddelen. Ondersteunende communicatie: concrete materialen, visuele ondersteuning. Protocol en training Handicapverwerking, aangaan van relaties, rouw en verlies, seksuele ontwikkeling, faalangstreductie, weerbaarheid. Muziektherapie. Speltherapie. Oefeningen sensomotoriek o.l.v. fysiotherapie, rolstoeltraining. Training verkeersveiligheid . Eetprojecten. EMDR bij Traumaverwerking. Schrijfdans. Vlakwerk. Training op het gebied van fysieke, medische en sociale zelfredzaamheid.</p>
<p>Locatie</p>	<p>Heliomare Onderwijs Wijk aan Zee of De Ruimte in Bergen</p>
<p>Samenwerking</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fysiotherapie, ergotherapie, logopedie - Heliomare Wonen - Visio - De Waterlelie op het gebied van epilepsie - MEE - Esdege Reigersdaal - De Waerden - 's Heeren Loo - Hartekamp groep - Odion - Queeste - Revalidatiearts - Medisch specialisten - Revalidatietechniek - Parlan - JGZ - Jeugdzorg - AMK - De Bascule - Triversum - De Praktijk - Particuliere bureaus voor sociaal-emotionele ontwikkeling - Trappenberg